

Etusivu>Sinun oikeutesi>Rikoksen uhri>Uhrin oikeudet jäsenmaittain

Uhrin oikeudet jäsenmaittain

Vahingonkärsijä (*poškozený*, rikoksen uhrista rikosprosessilaissa (*restní řád*) käytetty nimitys) on osapuoli, joka on kärsinyt vahinkoa rikoslaissa (*restní zákon*) rikokseksi määritellyn teon seurauksena. Kärsitty vahinko voi johtua eri syistä. Esimerkiksi esine on voitu varastaa tai sitä on voitu vahingoittaa.

Vahingonkärsijällä on tietyt lakisääteiset oikeudet ennen tuomioistuinkäsittelyä, sen aikana ja sen jälkeen.

Rikosoikeudellinen menettely alkaa Tšekissä tosiseikkojen arvioinnilla ja rikostutkinnalla, joista vastaa poliisi syyttäjän valvonnassa. Jos on riittävästi näyttöä siitä, että rikos on tapahtunut ja että siihen on syyllistynyt tietty henkilö, syyttäjä päättää syytteesen asettamisesta, jolloin asia menee tuomioistuinkäsittelyyn. Rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheen aikana tuomioistuin ottaa vastaan todisteet ja päättää niiden perusteella, onko syytetty syyllinen vai ei. Jos se päättää, että syytetty on syyllistynyt rikokseen, tälle määrätään seuraamus. Päinvastaisessa tapauksessa se vapauttaa syytetyt syytteestä. Jos asianomistaja on tehnyt korvausvaatimuksen, rikosoikeudellista menettelyä voidaan jatkaa hakemalla muutosta ylemmässä oikeusasteessa.

Vahingonkärsijä voi osallistua rikosoikeudelliseen menettelyyn sen kaikissa vaiheissa.

Tarvittavat tiedot löytyvät alla olevien linkkien kautta

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

3 - Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen

4 - Korvaus

5 - Rikoksen uhrin oikeus saada tukea ja apua

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

Mitä tietoja rikoksen uhri saa viranomaisilta (esim. poliisilta tai syyttäjältä), jo ennen kuin rikosilmoitus on tehty?

Kun rikoksen uhri on ensi kertaa yhteydessä poliisiin, hän saa asianmukaiset tiedot oikeuksistaan. Tarkemmin sanottuna hän saa tietoa

siitä, mille viranomaiselle voi tehdä rikosilmoituksen ja mitkä ovat sen yhteystiedot

siitä, kenen puoleen voi kääntyä asiantuntija-avun hakemiseksi, millä ehdoin asiantuntija-apua saa maksutta ja mitkä ovat asiantuntija-apua tarjoavien yhteystiedot

ehdoista, joiden mukaisesti uhrilla on oikeus hänen turvallisuutensa takaaviin toimenpiteisiin

siitä, mistä saa lisätietoja oikeusasiassa, jossa hän on uhrin osassa

rikosoikeudellisen käsittelyn vaiheista ja rikoksen uhrin roolista niissä

siitä, miltä viranomaiselta voi saada lisätietoja ja mitkä ovat sen yhteystiedot

siitä, millä ehdoin uhrilla on oikeus saada taloudellista tukea

lähimmästä turvakodista, interventiokeskuksesta tai muusta vastaavasta laitoksesta, jonka puoleen voi kääntyä

lähimmästä terveydenhuollon tarjoajasta, jonka puoleen voi kääntyä

oikeussuojakeinoista tapauksissa, joissa jokin viranomainen on loukannut uhrin oikeuksia

toimenpiteistä uhrin oikeuksien suojelemiseksi, jos hän asuu jossain muussa EU:n jäsenvaltiossa

muista oikeuksista, jotka uhrilla on rikoksen uhreja koskevan lain nojalla.

Rikoksen uhri (unionin kansalainen tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen) ei asu maassa, jossa rikos tapahtui. Miten hänen oikeuksiaan suojellaan?

Rikoksen uhrilla on samat oikeudet kuin Tšekin kansalaisilla ja Tšekin tasavallan alueella asuvilla. Jos uhri ilmoittaa, ettei hän puhu tšekkiä, hän saa

oikeuksistaan tietoa ymmärtämällään muulla kielellä tai sen maan virallisella kielellä, jonka kansalainen hän on.

Mitä tietoja hänelle annetaan, jos hän tekee rikosilmoituksen?

Jos hän tekee rikosilmoituksen poliisille, hänelle on annettava kaikki tiedot, jotka poliisilla on velvollisuus antaa, kun hän on ensi kertaa yhteydessä poliisiin (ks. edellä).

Jos hän tekee rikosilmoituksen syyttäjälle, hänen on aina saatava tieto siitä,

kenen puoleen voi kääntyä asiantuntija-avun hakemiseksi, millä ehdoin asiantuntija-apua saa maksutta ja mitkä ovat asiantuntija-apua tarjoavien yhteystiedot

millä ehdoin hänellä on oikeus hänen turvallisuutensa takaaviin toimenpiteisiin

mistä saa lisätietoja oikeusasiassa, jossa hän on uhrin osassa.

Onko rikoksen uhrilla oikeus maksuttomiin käännös- ja tulkkauspalveluihin (poliisin tai muiden viranomaisten kanssa asioidessa tai rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Jos hän ei puhu tšekkiä, hänellä on oikeus käyttää lainvalvontaviranomaisten edessä äidinkieltään tai muuta kieltä, jota hän on ilmoittanut osaavansa.

Mahdollisuuksien mukaan hänelle annetaan pyynnöstä käännös menettelyn lopullisesta lainvoimaisesta päätöksestä. Perustellusta pyynnöstä hän voi saada käännöksen myös muista asiakirjoista siinä määrin kuin se on tarpeen, jotta hän voi käyttää oikeuksiaan menettelyssä.

Miten viranomaiset huolehtivat siitä, että rikoksen uhri ymmärtää heitä ja he uhria (jos kyseessä on lapsi tai vammainen henkilö)?

Viranomaisilla on velvollisuus antaa rikoksen uhreille tietoa ymmärrettävällä tavalla, jossa otetaan huomioon uhrin ikä, älyllinen ja henkinen kypsyys, luku- ja kirjoitustaito sekä terveydentila, myös mielenterveys. Lasten ja vammaisten kuulustelusta vastaa mahdollisuuksien mukaan tarkoitukseen koulutettu henkilö.

Rikoksen uhrin tukipalvelut

Mitä kautta uhri voi saada tukea?

Uhreille tarjoavat tukea useat tahot. Niihin kuuluvat Tšekin ehdonalais- ja sovittelupalvelut ja myös yksityiset tahot, jotka oikeusministeriö on akkreditoinut tarjoamaan oikeustietopalveluja ja/tai toipumishojelmia, sekä tahot, jotka sosiaalipalvelujen tarjoamista koskevan lain nojalla on rekisteröity tarjoamaan psykososiaalisen neuvonnan palveluja. Uhreille tarjoavat oikeusapua myös jotkut asianajajat. Nämä tahot on merkitty rikoksen uhreille apua tarjoavien rekisteriin, jota ylläpitää oikeusministeriö ja johon on pääsy oikeusministeriön verkkosivustolta <https://www.justice.cz/>.

Ohjaako poliisi uhrin automaattisesti tukipalvelujen piiriin?

Kyllä, nämä tiedot annetaan ilman erillistä pyyntöä, kun uhri on ensi kertaa yhteydessä poliisiin. Hän saa apua tarjoavien elinten yhteystiedot.

Miten rikoksen uhrin yksityisyyttä suojellaan?

Yleissääntönä on, että lainvalvontaviranomaiset eivät saa julkistaa tietoja, jotka eivät suoraan liity rikolliseen toimintaan. Oikeudenkäyntiä edeltävissä menettelyissä ei saa luovuttaa tietoja, jotka voivat paljastaa uhrin henkilöllisyyden. Erityisesti suojataan alle 18-vuotiaiden yksityisyys. Halutessaan uhri voi pyytää, että yksityisyyttä koskevia tietoja (kotipaikka ja postiosoite, työ- tai liiketoimintapaikan osoite, henkilökohtainen asema, perhe ja varallisuus) käsitellään siten, että niihin voivat tutustua vain asian käsittelyyn osallistuvat lainvalvontaviranomaiset, poliisi ja ehdonalais- ja sovittelupalvelun virkailijat. Tietoihin voi tutustua vain, jos ne ovat tarpeen rikosasian käsittelyä tai puolustautumisoikeuksien käyttämistä varten henkilölle, jota vastaan rikosoikeudellista menettelyä käydään.

Edellyttääkö tukipalvelujen saaminen rikosilmoituksen tekemistä?

Ei, asiantuntija-apua on saatavilla ennen rikosoikeudellisen menettelyn alkua. Uhri voi saada asiantuntija-apua jo ennen rikosilmoituksen tekemistä, jos se on tarpeen ja tarkoituksenmukaista.

Uhrin henkilökohtainen suojeleminen, jos häntä uhkaa vaara.

Millaista suojelemaa on saatavissa?

Uhrin suojelemaan on erilaisia mahdollisuuksia.

Poliisi voi myöntää nk. tilapäisen suojelemaan, jos uhria saattaa uhata ruumiinvamman riski tai muu vakava vaara. Kyse voi olla tällöin fyysisestä suojelemaan, asuinpaikan vaihtamisesta tai neuvoo-antavasta ja ehkäisevästä toiminnasta. Poliisi voi myös määrätä syytetyn poistumaan yhteisestä asunnosta ja sen ympäristöstä 10 päivän ajaksi, jos uhrin henki tai terveys on uhattuna tämän taholta.

Jos uhrin turvallisuus on uhattuna, poliisi huolehtii oikeustoimista tai toimenpiteistä hänen turvallisuutensa varmistamiseksi. Sama velvoite on vankiloilla, sotilaspoliisilla ja kunnallisilla poliisiviranomaisilla.

Vakavammissa tapauksissa uhri voi tiettyjen edellytysten täytyessä saada erityistä suojelemaa, jota tarjotaan todistajille ja muille sellaisille henkilöille, joita voi rikosprosessin yhteydessä uhata ruumiinvamman riski tai muu vakava vaara. Kyseeseen voi tällöin tulla henkilökohtainen suojeleminen, asuinpaikan vaihtaminen ja tuki uuteen ympäristöön kotoutumisessa, todellisen henkilöllisyyden salaaminen jne. Kyseessä on vakava toimenpide, jota tulisi käyttää vain, jos se on välttämätön.

Tuomioistuimen tai syyttäjän määräämä suojeleminen muodostuu väliaikaisista toimenpiteistä, joilla rikosprosessissa voidaan esimerkiksi määrätä syytetylle kielto olla yhteydessä uhrin tai tulla yhteiseen asuntoon, jossa uhri asuu. Mahdollisuus vastaaviin väliaikaisiin toimenpiteisiin on myös siviiliprosessissa. Jos uhrin tai vahinkoa kärsineen suojeleminen edellyttää syytetyn pidättämistä, hänet voidaan pidättää, jos on syytä pelätä, että hän uusii rikoksen, jatkaa rikosta tai suorittaa rikoksen, jota hän on valmistellut tai jonka hän on uhannut suorittaa.

Uhrilla on myös oikeus pyytää rikosprosessissa toimenpiteitä, joilla estetään yhteydet väitetyt rikosentekijän kanssa.

Uhrilla on pyynnöstä oikeus saada tieto, että syytetty on vapautettu tai paennut tutkintavankeudesta tai suorittamasta vapausrangaistusta tai muuta vapaudenmenetystä, sekä muut vastaavat tiedot.

Jos uhri on todistajan asemassa, hän voi lakisääteisin edellytyksin toimia todistajana henkilöllisyytensä salaten.

Oikeusviranomaisen voi määrätä uhrin suojaksi myös eurooppalaisen suojelemaan määräyksen.

Kuka suojelemaa antaa?

Suojelemaa antavat edellä tarkoitetut viranomaiset, erityisesti poliisi ja tuomioistuimet päätöksensä avulla.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko rikosentekijä aiheuttaa hänelle lisävahinkoa?

Lainvalvontaviranomaiset arvioivat tilannetta kaikissa tapauksissa. Jos jonkin vaaran todetaan uhkaavan rikoksen uhrin, ne ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko hänelle aiheutua lisävahinkoa rikosoikeudenkäyntimenettelyn vuoksi (rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Lainvalvontaviranomaisten on toimittava aina siten, että vältetään lisävahingon tai toissijaisen vahingon aiheutuminen uhrille.

Jos lainvalvontaviranomaiset ovat loukanneet uhrin oikeuksia tai jos uhri ei ole voinut käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti, hänellä on oikeus hakea korvausta. Uhrilla on ennen muuta oikeus pyytää selvitystä poliisiviranomaisen toiminnasta tai nostaa vahingonkorvauskanne tai hakea kohtuullista hyvitystä muusta kuin aineellisesta vahingosta, jota julkisen vallan käytön yhteydessä on aiheutunut.

Millaista suojelemaa erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrin voivat saada?

Erittäin haavoittuvassa asemassa olevia uhreja ovat lapset, ikääntyneet ja vammaiset sekä uhrin tietyntyyppisissä rikoksissa, joihin kuuluvat ihmiskauppa, terrorismi, ihmisarvoa loukkaavat seksuaalirikokset ja eräät väkivaltarikokset. Erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrin voivat luonnollisesti hyödyntää kaikkia edellä mainittuja mahdollisuuksia suojelemaan, jolloin usein pätee, että toimivaltainen viranomaisen on periaatteessa velvollinen hyväksymään erittäin haavoittuvassa asemassa olevan uhrin pyynnön. Erittäin haavoittuvassa asemassa olevan uhrin oikeudet ovat yleensä laajemmat, mutta tämä ei päde suoraan uhrin suojelemaan, joka riippuu ennemminkin siitä, uhkaako uhrin ruumiinvamman riski tai muu vakava vaara.

Onko alaikäisillä uhreilla erityisiä oikeuksia?

Kyllä. Alaikäiset (alle 18-vuotiaat) ovat erityisen haavoittuvia uhreja, joilla on erityiset oikeudet. Näitä oikeuksia ovat muun muassa oikeus maksuttomaan oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä, oikeus erityistä sensitiivisyyttä vaativiin, koulutetun henkilön toteuttamiin kuulemisiin ja kuulemisten toistamisen vähentäminen sekä oikeus estää suora näköyhteys rikosentekijän kanssa. Alaikäisten uhrin tapauksessa on myös rajalliset mahdollisuudet poiketa eräistä muista oikeuksista, jotka koskevat kaikkia rikoksen uhreja.

Kun rikos johtaa uhrin kuolemaan, mitkä ovat perheenjäsenten oikeudet?

Jos perheenjäsen on kärsinyt vahinkoa uhrin kuoleman vuoksi, myös hänet katsotaan uhriksi, jolla on rikoksen uhrille kuuluvat oikeudet.

Mitkä ovat rikoksen uhrin perheenjäsenten oikeudet?

Tässä tapauksessa perheenjäsenellä ei ole uhrin asemaa. Hänestä voi kuitenkin tulla uhrin uskottu henkilö, jos uhri näin haluaa. Uhrilla on oikeus uskottuun henkilöön, joka on hänen mukanaan oikeudenkäynnissä ja selvitysten antamisessa. Oikeus uskottuun henkilöön voidaan evätä vain poikkeuksellisesti.

Voiko rikoksen uhri osallistua sovitteluun? Millä ehdoin? Onko rikoksen uhri turvassa sovittelun aikana?

Kyllä. Tšekin ehdonalais- ja sovittelupalvelu, joka on yksi uhreille annettavan avun tarjoajista, tarjoaa sovittelupalveluja. Sovittelua voidaan käyttää maksutta molempien osapuolten eli uhrin ja rikosentekijän suostumuksella. Sovittelua johtaa konfliktien ratkaisuun erikoistunut asiantuntija, joka pitää yllä avointa ja tasapuolista suhdetta kumpaankin osapuoleen ja auttaa löytämään ratkaisun. Tšekin ehdonalais- ja sovittelupalvelu on valtion organisatorinen yksikkö, jonka tehtävänä on muun muassa tehokas ja yhteiskunnallisesti hyödyllinen rikoksiin liittyvien konfliktien ratkaisu. Tässä ominaisuudessa se pystyy varmistamaan uhrin turvallisuuden sovittelumenettelyn aikana.

Missä rikoksen uhrin oikeuksia koskeva laki on saatavilla?

Ensisijainen säädös on rikoksen uhreista annettu laki 45/2013. Säädöskokoelmaan (*Sbirka zákonu*) voi tutustua arkipäivinä jokaisessa kunnan- ja lääninvirastossa (ml. Prahan kaupungintalo). Kyseinen säädös on muun lainsäädännön tavoin saatavilla myös verkossa esimerkiksi [julkishallinnon portaalissa](#) tai sisäministeriön sivuilla.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikosilmoitus voidaan tehdä poliisille tai syyttäjälle kirjallisesti, suullisesti (sitien, että se kirjataan) tai sähköisesti. Rikosilmoituksessa olisi esitettävä, millä perustein rikosilmoituksen tekijä olettaa rikoksen tapahtuneen.

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Jos rikosilmoituksessa niin pyydetään, toimivaltaisella viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa kuukauden kuluessa rikosilmoituksen tekemisestä toimenpiteistä, joihin sen johdosta on ryhdytty. Rikoksen uhri on periaatteessa samalla vahinkoa kärsinyt osapuoli, jolla näin ollen on oikeus tutustua käsiteltävää asiaa koskeviin asiakirjoihin. Lisäksi hän voi pyytää tietoja oikeudenkäynnin etenemisestä. Toimivaltainen viranomainen on velvollinen toimittamaan nämä tiedot, paitsi jos tämä voisi vaarantaa rikosoikeudenkäynnin tavoitteiden saavuttamisen.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Kyllä. Oikeusapua voi saada jo ennen rikosoikeudellisen menettelyn aloittamista, koko prosessin ajan ja myös sen päätyttyä. Oikeusapua tarjoavat asianajajat. Erittäin haavoittuvassa asemassa olevilla uhreilla on rikosoikeudellisissa menettelyissä oikeus saada oikeusapua maksuttoman edustajan välityksellä. Samoin sitä voidaan antaa maksutta tai alennettuun hintaan uhrille, jonka terveydentila on tahallisen rikoksen seurauksena heikentynyt vakavasti, tai rikoksen seurauksena kuolleen henkilön edunsaajalle, jolloin näiden on osoitettava, ettei heillä ole riittäviä varoja. Muilla uhreilla on oikeus saada oikeusapua korvausta vastaan.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta rikostutkintaan/oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Jos vahinkoa kärsinyt vaatii rikosoikeudenkäynnissä korvausta aineellisesta vahingosta tai henkisestä kärsimyksestä taikka perusteettoman edun palauttamista ja tämä vaatimus hyväksytään ainakin osittain, tuomittu on velvollinen korvaamaan vahinkoa kärsineelle kulut, jotka aiheutuvat kyseisen oikeuden käyttämisestä oikeudenkäynnissä. Jos vahinkoa kärsinyt esittää tällaisen vaatimuksen, tuomioistuimien voi päättää korvauksista siinäkin tapauksessa, ettei vaatimusta hyväksytä.

Jos rikoksen uhri on todistajana, hänellä on oikeus todistajille maksettavaan korvaukseen. Korvausta on pyydetävä 3 päivän kuluessa siitä, kun häntä on kooltu todistajana.

Jos asian käsittely päätetään lopettaa ennen kuin asia menee tuomioistuimen käsiteltäväksi, voiko uhri hakea tällaiseen päätökseen muutosta?

Muutosta voi hakea tekemällä kantelun. Kanteluteitse voi hakea muutosta poliisiviranomaisen päätöksiin ja joihinkin syyttäviviranomaisen esitutkinna tekemiin päätöksiin, jotka tehdään syyttäjän määräyksenä (*usnesen*). Vahinkoa kärsinyt voi tällä tavoin vastustaa esimerkiksi päätöstä asian käsittelyn jättämisestä sillensä tai päätöstä syyttemenettelyn päättämisestä.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Kyllä. Tuomioistuimien ilmoittaa uhrille (vahinkoa kärsineelle osapuolelle) pääkäsittelyn alkamisesta.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeudenkäynnissä? Onko hän esimerkiksi uhri, todistaja, asianosainen vai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä? Voiko hän valita roolinsa itse?

Tšekin lainsäädännössä erotetaan toisistaan uhrin käsite ja vahinkoa kärsineen osapuolen käsite. Vahinkoa kärsinyt on yksi rikosoikeudellisen menettelyn osapuolista. Vahinkoa kärsineitä osapuolia ovat periaatteessa kaikki rikoksen uhrin lukuun ottamatta henkilöitä, jotka ovat uhrin asemassa siksi, että heillä on sukulaisuussuhde rikoksen seurauksena kuolleeseen henkilöön.

Tšekin oikeusjärjestelmässä uhri on siis myös rikosoikeudellisen menettelyn vahinkoa kärsinyt osapuoli (paitsi edellä mainitussa tapauksessa). Vahinkoa kärsineenä osapuolena uhri voi vaatia korvausta aineellisesta vahingosta tai henkisestä kärsimyksestä taikka perusteettoman edun palauttamista.

Periaatteessa uhri on myös todistajana. Tšekin lainsäädäntö ei tunne toissijaisen syytteen käsitettä, joten uhri ei voi olla toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Uhrin oikeuksista säädetään ensisijaisesti rikoksen uhreja koskevassa laissa, ja ne kuvataan muihin kohtiin annetuissa vastauksissa.

Vahinkoa kärsineellä osapuolella on [rikosprosessilaissa 141/1961](#) säädetyt oikeudet, joihin kuuluu mahdollisuus vaatia korvausta rikoksen aiheuttamasta aineellisesta vahingosta tai henkisestä kärsimyksestä tai syytetyn rikoksella saaman perusteettoman edun palauttamista sekä hakea muutosta aineellisesta vahingosta tai henkisestä kärsimyksestä suoritettavaa korvausta tai perusteettoman edun palauttamista koskevan päätöksen päätösosaan. Lisäksi vahinkoa kärsineellä on oikeus ehdottaa täydentäviä todisteita, tutustua asiakirja-aineistoon, osallistua pääkäsittelyyn ja muutoksenhakua koskevaan julkiseen istuntoon, antaa lausuntonsa asiasta ennen menettelyn päättymistä, osallistua neuvotteluihin syytteestä ja rangaistuksesta sopimiseksi ja julkiseen istuntoon kyseisen sopimuksen hyväksymiseksi. Vahinkoa kärsineellä on myös oikeus käyttää edustajanaan asiamiestä ja oikeus tehdä tietyissä tapauksissa muutoksenhakua ja hakemuksia.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Kyllä, uhri voi missä tahansa rikosprosessin vaiheessa antaa lausuman rikoksen vaikutuksesta elämäänsä joko suullisesti tai kirjallisesti. Uhri voi vahinkoa kärsineenä eli oikeusmenettelyn yhtenä osapuolena hakea, esittää ja ehdottaa todisteita.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Uhri saa pyynnöstä tiedon

siitä, ettei rikosoikeudellista menettelyä aloitettu

rikosoikeudenkäynnin etenemisestä

sen teon oikeudellisesta luonnehdinnasta, josta henkilöä syytetään

asian julkisen tuomioistuinkäsittelyn ajankohdasta ja paikasta.

Lisäksi hänelle toimitetaan menettelyn päättävä lainvoimainen päätös.

Voiko rikoksen uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Kyllä, uhrilla on vahinkoa kärsineenä osapuolena oikeus tutustua asiaa koskeviin asiakirjoihin. Syyttäjä tai poliisiviranomainen voi kuitenkin vakavista syistä evätä tämän oikeuden esitutkinna.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt. Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

3 - Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen

Voiko tuomioistuimen päätökseen hakea muutosta?

Kyllä, mutta uhrin asemassa muutosta voi hakea vain tuomiolauselmaan, joka koskee vahingonkorvausta, korvausta henkisestä kärsimyksestä tai perusteettoman edun palauttamista.

Mitkä ovat uhrin oikeudet tuomion antamisen jälkeen?

Ks. muihin kohtiin annetut vastaukset.

Onko uhrilla oikeus saada tukea tai suojelua oikeudenkäynnin jälkeen? Kuinka kauan?

Tukea (ammattillista apua) voidaan tarjota tarkoituksenmukaisen ajan myös oikeudenkäynnin jälkeen. Edellä mainittu erityinen suojelu voi usein merkitä pitkäaikaista elämäntavan muutosta, jolloin sitä luonteensa vuoksi tarjotaan myös rikosoikeudenkäynnin jälkeen.

Mitä tietoja uhrille annetaan siinä tapauksessa, että rikosentekijä tuomitaan?

Uhrille annetaan pyynnöstä lainvoimainen tuomio, joka sisältää tietoa langetetusta seuraamuksesta ja sen täytäntöönpanotavasta. Jos uhri vaatii vahingonkorvausta, korvausta henkisestä kärsimyksestä tai perusteettoman edun palauttamista, tuomioistuimella on toimittava hänelle tuomion kaikissa tapauksissa. Lisäksi vankeinhoitolaitokset, erityisvankilat ja hoitolaitokset antavat uhrille pyynnöstä muita tietoja ja etenkin tiedon siitä, että tuomittu on vapautettu tai paennut suorittamasta vapausrangaistusta tai muuta vapaudenmenetystä tai hoitolaitoksesta vapausrangaistus on keskeytetty

tuomittu on luovutettu toiseen maahan tai siirretty muuhun EU:n jäsenvaltioon.

Jos syytetty on vapautettu tai paennut ja uhuriin kohdistuu tähän liittyen vaara todistajan asemassa, toimivaltaisilla viranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa tästä välittömästi poliisille, joka ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin uhrin turvallisuuden takaamiseksi ja ilmoittaa tästä hänelle.

Ilmoitetaanko uhrille, jos rikosentekijä vapautuu (myös ennen määräaikaa tai ehdonalaan) tai pakenee vankilasta?

Kyllä, ks. edellä.

Voiko uhri osallistua vapauttamista tai ehdonalaan pääsyä koskevien päätösten tekemiseen? Voiko uhri esimerkiksi antaa tässä yhteydessä lausunnon tai hakea päätöksiin muutosta?

Uhrilla on milloin tahansa rikosoikeudellisen menettelyn aikana oikeus antaa lausunto siitä, miten rikos on lausuntoon mennessä vaikuttanut hänen elämäänsä.

Uhrilla ei kuitenkaan ole oikeutta hakea muutosta päätökseen tuomitun päästämisenestä ehdonalaan vapautteen tai päätökseen siitä, että ehdollisesti tuomittu on parantanut tapansa.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

4 - Korvaus

Miten uhri voi hakea vahingonkorvausta rikosentekijältä? (esim. esittämällä vaateen rikosoikeudenkäynnissä, nostamalla erillisen vahingonkorvauskanteen tai panemalla vireille liitännäismenettelyn)

Uhri voi vaatia vahingonkorvausta rikosentekijältä nostamalla siviilikanteen. Korvausvaateen voi myös liittää tekijää koskevaan rikosoikeudelliseen menettelyyn (nk. liitännäismenettely).

Tuomioistuimella määrännyt rikosentekijän maksamaan uhrille vahingonkorvausta. Miten uhri voi varmistaa, että rikosentekijä maksaa korvauksen?

Jos rikosentekijä ei täytä vapaaehtoisesti tuomioistuimen hänelle määräämää vahingonkorvausvelvollisuutta, korvauksen oikeutetulla (uhrilla) on oikeus hakea tuomioistuimelta täytäntöönpanomääräystä tämän velvollisuuden täyttämiseksi. 1.1.2018 voimaan tulleen lain mukaan rikoksen uhrilla on myös oikeus pyytää vahingonkorvaussaatavansa suorittamista valtiolta varoista, jotka valtio on perinyt rikosentekijältä omaisuussanktioina.

Jos rikosentekijä ei maksa korvausta, voiko valtio maksaa uhrille etumaksua tämän sijasta? Millä ehdoin?

Tšekki ei maksa ennakkoja rikosentekijän vahingonkorvausvelvollisuuden täyttämiseksi. Tšekin oikeusjärjestyksessä uhrin oikeus korvauksiin rikosentekijän aiheuttamista vahingoista (vahingonkorvausvaatimus) erotetaan yksiselitteisesti oikeudesta rikoksen uhreja koskevassa laissa 45/2013 tarkoitettuun taloudelliseen tukeen eli valtion rahalliseen avustukseen, jolla lievennetään uhriksi joutumisen sosiaalisia vaikutuksia.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta valtiolta?

Kuten edellä todetaan, valtio ei tiukasti katsoen maksa korvausta (se ei osallistu rikosentekijän taloudellisiin velvoitteisiin eikä ota niitä hoitaakseen), vaan tarjoaa rikoksen uhreille taloudellista apua. Taloudellista apua voidaan rikoksen uhreista annetun lain 45/2013 nojalla maksaa uhrille, jonka terveys on rikoksen seurauksena heikentynyt vähimmäismääräisesti siten kuin laissa säädetään, ihmisarvoa loukkaavien seksuaalirikosten uhrille, kidutuksen kohteeksi joutuneille lapsille ja (laissa rajatulla tavalla) rikoksen seurauksena kuolleen henkilön edunsaajille. Taloudellinen apu vaihtelee useimmiten 10 000 Tšekin korunasta (n. 370 euroa) 200 000 korunaan (n. 7 400 euroa). Se lasketaan joko lakisääteisenä kiinteänä määränä tai määränä, joka vastaa toteen näytettyjä ansionmenetyksiä ja hoitokuluja tai tapauksen mukaan henkisen kärsimyksen lieventämiseksi käytetyn ammatillisen terapian kustannuksia. Taloudellista apua koskevista hakemuksista päättää oikeusministeriö, jolle hakemus on tehtävä 2 vuoden kuluessa päivästä, jona uhri sai tietää rikoksen aiheuttamasta vahingosta, ja viimeistään 5 vuoden kuluttua rikoksen ajankohdasta.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta, jos rikosentekijää ei tuomita?

Korvausta rikosentekijän aiheuttamasta vahingosta (vahingonkorvausvastuu) ei voida vaatia, jos tekijää ei ole tuomittu pelkästään siitä syystä, ettei tekijä ole tiedossa eikä korvausvastuullista sen tähden ole. Sama pätee tapauksissa, joissa tekijää ei ole tuomittu, koska tekijän vastuuta ei ole osoitettu toteen tai tekijä ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa teostaan eikä syytetyn vastuulle näin ollen voida katsoa sellaisista teoista aiheutuneita vahinkoja, joita hän ei tehnyt tai jotka eivät ole luonteeltaan rikoksia ja joista syytetty ei ole vastuussa. Toisaalta uhrilla voi olla oikeus valtiolta saatavaan rahalliseen tukeen (ks. edellä) jo ennen kuin tekijä on tuomittu, jolloin uhrilla on tämä oikeus, vaikka tekijä ei olisi tiedossa tai rikosoikeudellisesta vastuusta teostaan, jos ei ole epäilystä siitä, että uhrille aiheutui vahinkoa luonteeltaan rikollisten tekojen vuoksi (tai uhrin sukulainen uhrin kuoli niiden seurauksena).

Onko mahdollista saada etumaksua sillä aikaa kun korvaushakemusta käsitellään?

Rikoksen uhreista annetun lain 45/2013 mukaan oikeusministeriö ei voi suorittaa ennakkoa taloudellisesta tuesta, josta ei ole vielä tehty päätöstä. Rikosten uhrien kiireellisiin tarpeisiin vastataan muulla tavoin valtion sosiaaliturvajärjestelmän kautta.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

5 - Rikoksen uhriin oikeus saada tukea ja apua

Mihin on otettava yhteyttä?

Tahot, joiden puoleen voi kääntyä, mainitaan rikoksen uhreille apua tarjoavien yhteisöjen rekisterissä. Rekisteri on käytettävissä sisäministeriön sivuilla osoitteessa <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6115&d=330753>.

Rekisterissä on 4 osaa, ja se sisältää tiedot kaikista uhreille apua tarjoavista yhteisöistä, erityisesti

sosiaalipalveluja tarjoavista organisaatioista,

valtuutetuista yksiköistä, jotka tarjoavat oikeudellista tietoa tai restoratiivisia ohjelmia,

asianajajista ja

ehdonalais- ja sovittelupalvelukeskuksista.

Rekisteri sisältää yksityiskohtaista tietoa rikoksen uhreille apua tarjoavista tahoista ja antaa mahdollisuuden tehdä hakuja nimen ja toiminta-alueen mukaan sekä tarkennettuja hakuja käyttämällä muita hakukriteereitä.

Rikoksen uhrien neuvontapuhelin

(+420) 116 006 (rikoksen uhrien tukipuhelin – käytössä myös muissa EU:n jäsenvaltioissa)

Voiko uhri saada tukea maksutta?

Ammatillinen tuki on säädettyssä määrin maksutonta erityisen haavoittuville uhreille, jotka sitä tarvitsevat. Tällaisille uhreille tarjotaan myös oikeusapua säädettyssä määrin. Muilla uhreilla ei ole oikeutta maksuttomaan ammatilliseen tukeen, mutta nämä voivat saada tällaista tukea maksutta apua tarjoavan yhteisön harkinnan mukaan. Ehdonalais- ja sovittelupalvelukeskusten tarjoama apu on sen sijaan aina maksutonta.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada valtiolta tai viranomaisilta?

Tšekin ehdonalais- ja sovittelupalvelu on valtion viranomainen, joka antaa uhreille oikeudellista tietoa ja psykologista tukea ja tarjoaa käyttöön restoratiivisia ohjelmia. Esimerkkinä jälkimmäisistä on sovittelu, jonka avulla uhriin tilannetta voidaan selvittää turvautumalla epäviralliseen tuomioistuimen ulkopuoliseen neuvotteluun rikosentekijän kanssa. Ehdonalais- ja sovittelupalvelukeskuksia on 74. Niitä on kaikilla Tšekin alueilla, ja niiden palvelut ovat maksuttomia.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada kansalaisjärjestöiltä?

Kansalaisjärjestöt ja yksityishenkilöt tarjoavat erilaisia palveluja, kuten oikeudellista tietoa, psykologista ja sosiaalista neuvontaa, oikeusapua tai restoratiivisia ohjelmia.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.